

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

1 aprilie 2015

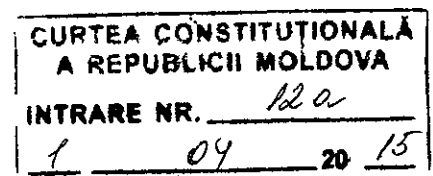
5 nr. 7

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994, cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin(1) lit. g) și art. 39 din Codul Jurisdicției constituționale nr. 502 – XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORII SESIZĂRII:

1. **Alla Dolință**
2. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
3. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Mateevici 86, oficiu
4. Telefon: 0683 76876, fax, e-mail lipsă

5. **Bolea Vasile**
6. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
7. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1, oficiu
8. Telefon: 069996939, fax, e-mail lipsă

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare unele prevederi ale art. 29 cu indicele prim din Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 81/667).

III. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Expunerea faptelor

La data de 21 noiembrie 1997 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (în continuare Cod).

La data de 08 decembrie 1997 Codul a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 81/667.

Prin Legea nr. 119 din 18 iunie 2010 (în continuare Lege nr.119), publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108-109/332 din 29 iunie 2010, s-au introdus o serie de modificări și completări la Cod, printre altele fiind introdus și art. 29 cu indicele prim, care la alineatul trei stabilește:

(3) În afară de secțiile de votare prevăzute la alin.(2), vor fi organizate, cu acordul autorităților competente ale țării respective, secții de votare și în alte localități. Organizarea acestor secții de votare se stabilește de Comisia Electorală Centrală, la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale, în baza înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă se aprobă de Comisia Electorală Centrală.

Urmare a introducerii normei indicate supra, Comisia Electorală Centrală (în continuare CEC) decide deschiderea secțiilor de votare peste hotarele Republicii Moldova doar în baza criteriului înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate, restul criteriilor fiind lăsate la discreția absolută a CEC.

În context, cu titlu de diverse vom menționa următoarele:

Legea nr. 119, înainte de a fi votată de către Parlamentul Republicii Moldova, a fost expusă avizării de către Comisia de la Veneția, însă art. 29 cu indicele prim nu a fost inclus în varianta inițială a proiectului de lege care a fost expediat spre avizare Comisiei, astfel că, acest articol așa și nu a fost avizat de către Comisia de la Veneția.

Legislație pertinentă

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vîrsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Articolul 3 din Protocolul adițional. Dreptul la alegeri libere

Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei (CDL-AD (2002) 23 rev)

Comisia de la Veneția a adoptat Codul bunelor practici în materie electorală. Raportul explicativ la Codul bunelor practici, în partea relevantă, prevede următoarele:

Dreptul de a alege și de a fi ales poate fi acordat cetățenilor care domiciliază în afara țării.

Stabilitatea legii este crucială pentru credibilitatea procesului electoral, care este, în sine, vitală pentru consolidarea democrației. Norme care se modifică frecvent – și, în special, norme care sunt complexe – pot crea confuzie alegătorilor. Mai presus de toate, alegătorii pot conchide, în mod corect sau incorect, că legea electorală este doar un instrument în mâinile celor care sunt la putere și că voturile lor au puțină putere de decizie asupra rezultatelor alegerilor.

Totuși, în practică nu atât stabilitatea principiilor fundamentale are nevoie de protecție (este puțin probabil ca acestea să fie serios contestate) cât stabilitatea unor norme mai specifice ale legislației electorale, în special cele care reglementează sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și stabilirea circumscripțiilor teritoriale. Aceste trei elemente sunt frecvent, în mod corect sau incorect, considerate ca fiind factori decisivi pentru rezultatele alegerilor, de aceea trebuie luate măsuri pentru evitarea nu doar a manipulărilor în favoarea partidului aflat la putere, dar chiar și a simplelor aparențe de manipulare.

Modificarea sistemelor de vot nu e neapărat un lucru rău – acestea pot fi întotdeauna modificate spre bine – spre deosebire de modificarea lor frecventă sau chiar înaintea (în decurs de un an până la) alegerilor. Chiar și atunci când nu există intenții de manipulare, modificările vor părea a fi dictate de interesele imediate ale partidelor politice.”

Raportul nr. 12476 din 24 ianuarie 2011 al Comisiei ad-hoc al oficiului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei asupra alegerilor parlamentare anticipate în Republica Moldova din 28 noiembrie 2010¹

27. La CEC a convoqué des réunions régulières ouvertes au public et aux médias, ce qui a renforcé la transparence du processus électoral et l'atmosphère de confiance. Le grand défi pour la CEC lors des élections législatives anticipées était le très grand nombre de citoyens moldaves se trouvant dans des pays étrangers. Selon différentes sources d'information, ce chiffre serait de plus de 500.000 personnes sur un total de 2,6 millions électeurs inscrits sur les listes

¹ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=13085&lang=fr>

électorales. Le gouvernement a décidé d'ouvrir 75 bureaux de vote dans les pays étrangers par rapport à 33 lors des dernières élections législatives du 29 juillet 2009. Un certain nombre d'interlocuteurs ont attiré l'attention sur le fait que la répartition géographique de ces bureaux de vote dans divers pays étrangers était motivée par des considérations politiques et ne correspondait pas au nombre de citoyens moldaves résidant dans ces pays. Une préférence aurait ainsi été donnée aux pays de l'Europe de l'Ouest, tandis que, selon les données officielles du Bureau des statistiques de Moldova, le plus grand nombre de citoyens moldaves se trouvait en Russie où seulement quatre bureaux de vote ont été ouverts sur le total de 75 bureaux de vote à l'étranger.

Traducere neoficială

CEC a convocat ședințe regulate deschise publicului și instituțiilor media, fapt care a fortificat transparența procesului electoral și atmosfera de încredere. Marea provocare pentru CEC pe parcursul alegerilor parlamentare anticipate era numărul extrem de mare al cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate. Conform diverselor surse de informare, această cifră putea fi mai mult de 500.000 persoane dintr-un total de 2,6 milioane persoane înscrise în listele electorale. Guvernul a decis să deschidă 75 de secții de votare în străinătate în raport cu 33 deschise la alegerile legislative din 29 iulie 2009. Un anumit număr de interlocutori au atras atenția asupra faptului că repartizarea geografică a acestor secții de vot în varii țări străine era dictată de interese politice și nu corespundea numărului de cetățeni ce se află în statele respective. O preferință aparte au fost acordată țărilor Europei de Vest, chiar dacă, conform datelor Biroului de statistică al Republicii Moldova, cea mai mare parte a cetățenilor Republicii Moldova se aflau în Federația Rusă unde doar patru birouri de vot din totalul de 75 au fost deschise.

Jurisprudență relevantă

Hotărârea Marii Camere din 27 aprilie 2010 pe cauza Tănase v. Republica Moldova (cererea nr.7/08), speță în care, printre altele, cu titlu de principiu se menționează următoarele:

1. Principii generale

1. Curtea a accentuat în mod continuu importanța articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenției pentru o democrație efectivă și, ca și consecință, importanța primordială a acestuia în sistemul Convenției. În *Yumak and Sadak v. Turkey*, citată mai sus, § 105, ea a reiterat că drepturile garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție sunt cruciale pentru stabilirea și menținerea temeliei unei democrații efective și semnificative guvernate de supremația legii. În *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, 2 martie 1987, § 47, Seria A nr. 113, și *Lingens v. Austria*, 8 iulie 1986, §§ 41 și 42, Seria A nr. 103, Curtea a constatat că alegerile libere și libertatea de exprimare, și, în special, libertatea dezbaterilor politice, formează temelia oricărei democrații.

2. În ceea ce privește aspectul pasiv al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, Curtea a subliniat că statele se bucură de o latitudine considerabilă la stabilirea criteriilor care reglementează eligibilitatea pentru a candida în alegeri. În *Ždanoka v. Letonia*, citată mai sus, § 106, Curtea a explicat că:

„deși [criteriile] au o origine comună în ceea ce privește necesitatea de a asigura atât independența reprezentanților aleși, cât și libertatea de alegere a alegătorilor, aceste criterii variază în funcție de factorii istorici și politici specifici fiecărui stat. Multitudinea situațiilor prevăzute în constituțiile și legislația electorală ale numeroaselor State membre ale Consiliului Europei demonstrează diversitatea posibilelor abordări în acest domeniu. Prin urmare, în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective.”

3. În mod similar, în *Podkolzina v. Letonia*, nr. 46726/99, § 33, ECHR 2002-II, Curtea a constatat că în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective, astfel încât caracteristici care ar fi inacceptabile în contextul unui sistem ar putea fi justificate în contextul altui sistem. Totuși, aceasta a subliniat că marja de apreciere a statului în această privință este limitată de obligația de a respecta principiul fundamental al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, și anume „libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ” (a se vedea, de asemenea, *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, citată mai sus, § 47; și *Melnychenko v. Ukraine*, nr. 17707/02, § 55, ECHR 2004-X).

4. În aprecierea limitării latitudinii acordate statelor, în *Aziz v. Cyprus*, citată mai sus, § 28, Curtea a menționat următoarele:

„Cu toate că ... statele se bucură de o latitudine considerabilă pentru stabilirea regulilor în cadrul ordinii lor constituționale care reglementează alegerile parlamentare și compoziția Parlamentului, și ... criterii relevante ar putea să varieze în dependență de factori istorici și politici specifici fiecărui stat, aceste reguli nu ar trebui să fie formulate astfel încât să excludă unele persoane sau grupuri de persoane de la participarea în viața politică a țării și, în special, de la alegerea legislativului, un drept garantat atât de Convenție, cât și de Constituțiile tuturor statelor contractante.”

5. Aplicând aceste principii, Curtea a constatat în *Ždanoka v. Letonia*, citată mai sus, §§ 119 la 135, că factorii istorici ar putea să ofere o justificare pentru restricționarea unor drepturi menită să protejeze integritatea procesului democratic, prin excluderea, în acea cauză, a persoanelor care au participat activ în tentativele de răsturnare a regimului democratic nou-stabilit. Cu toate acestea, Curtea a sugerat că este puțin probabil ca aplicarea unor asemenea restricții era compatibilă și mulți ani mai târziu, în cazul în care justificarea aplicării acestora și amenințările pe care acestea au încercat să le evite nu mai erau relevante. În consecință, în *Adamsons v. Letonia*, citată mai sus, §§ 123 la 128, Curtea a subliniat că, odată cu trecerea timpului, devine tot mai greu de justificat restricțiile generale aplicate asupra drepturilor electorale. În schimb, măsurile trebuie „individualizate” pentru a face față unui risc real care ar veni de la o anumită persoană.

6. În *Hirst v. the United Kingdom (nr. 2)* [GC], nr. 74025/01, § 62, ECHR 2005-IX, Curtea a observat la nivel mai general că orice condiție impusă drepturilor garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție trebuie să reflecte, sau nu trebuie să contravină, preocuparea de a menține integritatea și eficacitatea unui proces electoral, care are drept scop identificarea voinței poporului prin intermediul sufragiului universal.

7. În final, în ciuda unei marje largi de apreciere de care se bucură statul în acest domeniu, Curtea a reiterat în mod repetat că îi revine Curții să determine în ultimă instanță dacă au fost respectate cerințele articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În această privință, ea trebuie să se convingă că condițiile nu limitează drepturile în cauză într-o asemenea măsură încât să afecteze însăși esența acestora și să le priveze de eficiență; că restricțiile impuse urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite nu sunt disproporționale (a se vedea, spre exemplu, *Hirst v. the United Kingdom*, citată mai sus, § 62; și *Yumak and Sadak v. Turkey*, citată mai sus, § 109).

Analiza succintă a circumstanțelor de fapt prin prisma legislației și jurisprudenței pertinente

În speță, noi vom examina măsura legislativă contestată prin prisma calității legii și proporționalității. Astfel, la acest capitol vom menționa următoarele:

Cu referire la calitatea legii

În speță este cert că, conform art. 29 prim din Codul electoral, în afară de secțiile de votare prevăzute la alin.(2), vor fi organizate, cu acordul autorităților competente ale țării respective, secții de votare și în alte localități. Organizarea acestor secții de votare se stabilește

de Comisia Electorală Centrală, la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale, în baza înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă se aprobă de Comisia Electorală Centrală.

În primul rând vom menționa că, Republica Moldova nu a condiționat dreptul la vot al cetățenilor moldoveni în străinătate de înregistrarea prealabilă, această înregistrare fiind necesară doar pentru decizia de deschidere a secțiilor de vot, cetățenii fiind în drept să voteze la secțiile de vot din străinătate indiferent de înregistrarea prealabilă conform pct. 4 din Regulamentul CEC privind înregistrarea prealabilă, aprobat de CEC prin hotărârea nr. 2547 din 21 mai 2014² (în continuare Regulament CEC), dar și conform art. 38 din Constituție.

Totuși, la prima vedere, din conținutul normei citate supra s-ar părea că, CEC, la deschiderea secțiilor de votare în străinătate se va ghida doar de înregistrarea prealabilă fără a ține cont și de alte criterii, fapt înfirmat de Regulamentul CEC și Constituție, acte din care constatăm cu certitudine că, neînregistrarea prealabilă nu este temei de decădere din dreptul la vot al cetățeanului moldovean în străinătate și nu este obligatorie, iar dreptul la vot este unul universal, fapt care presupune că, CEC este obligat să se ghideze și de alte criterii la deschiderea secțiilor de vot din străinătate, pentru asigurarea dreptului la vot al tuturor cetățenilor aflați în străinătate. Problema este că, norma contestată nu prevede în mod clar și previzibil un asemenea lucru, precum nu prevede clar nici aceste criterii, care trebuie să fie stabilite în mod previzibil și expres prin lege conform art. 38 al. 3 din Constituție. De altfel, lipsa de claritate și previzibilitate a normei contestate este și mai elocventă în contextul ultimelor alegeri parlamentare unde secțiile de votare în străinătate au fost deschise absolut haotic.

Odată ce norma contestată, în afară de criteriul înregistrării prealabile, care nu este obligatoriu pentru exercitarea dreptului de vot peste hotare, nu stabilește clar și previzibil celelalte criterii obligatorii de care CEC se va ghida la deschiderea secțiilor de vot peste hotare, atunci este cert că, o atare normă nu dispune de suficientă claritate și previzibilitate în condițiile satului de drept și al unei democrații veritabile, pentru evitarea abuzurilor din partea puterii, afectarea dreptului opoziției de a fi aleasă (art. 41 din Constituție) și asigurarea dreptului constituțional la vot al cetățenilor moldoveni din străinătate (art. 38 din Constituție).

Acest argument devine și mai elocvent odată ce alegătorul de bază al opoziției (ex: PSRM) în afara Republicii Moldova se află în Federația Rusă, unde se află cei mai mulți cetățeni ai Republicii Moldova, însă unde numărul secțiilor de votare în mod imprevizibil a fost în număr de 5 spre deosebire de alte țări, cum ar fi România, Italia, unde numărul secțiilor de votare a fost cu mult mai mare, 11 și respectiv 25, cu toate că, acolo locuiesc mai puțini cetățeni ai Republicii Moldova³ sau într-un raport comparabil cu cei din Federația Rusă, chiar și în detrimentul principiului înregistrării prealabile.

Totodată, în contextul jurisprudenței CEDO, referitor la interpretarea art. 3 din Protocolul adițional, care stabilește că, acest articol nu prevede obligația generală a statelor de a asigura dreptul la vot cetățenilor aflați în străinătate, vom menționa următoarele: într-adevăr, conform jurisprudenței CEDO, rămâne la latitudinea statului de a decide asigurarea dreptului la vot în străinătate, într-un stat sau altul, precum și modalitățile de asigurare a dreptului la vot. Totuși odată ce statul a decis acordarea acestui drept într-un stat sau altul pentru toți cetățenii Republicii Moldova din acel stat, indiferent de înregistrarea prealabilă, atunci statul este obligat să asigure condiții echitabile și nediscriminatorii de vot tuturor cetățenilor moldoveni din statul respectiv. Adică, odată ce statul a decis deschiderea secțiilor de vot în Federația Rusă spre exemplu, atunci acesta este obligat să asigure condiții de vot echitabile și egale tuturor cetățenilor moldoveni din această țară și aceste condiții nu trebuie să fie discriminatorii atât în raport cu cetățenii moldoveni din Federația Rusă, spre exemplu (o parte să poată vota, iar o altă parte nu, din lipsa secțiilor de votare suficiente, pe motiv că, CEC are o marjă de apreciere imprevizibilă în ceea ce privește să țină cont de alte criterii decât înregistrarea prealabilă, cum ar fi numărul oficial sau neoficial al

² http://www.cec.md/files/files/3302_regulament_inregistrarea_prealabila.pdf

³ Vezi scrisoarea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene nr. DC-05/462/12994 din 16.09.2014

cetățenilor RM din statul străin ș.a.) cât și în raport cu cetățenii moldoveni din Italia, spre exemplu (aici cetățenii moldoveni li s-a asigurat efectiv dreptul la vot datorită numărului echilibrat al secțiilor de vot în număr de 25). Simplu vorbind, cetățeanul moldovean din străinătate, odată ce RM a decis să-i acorde dreptul la vot la locul lui de aflare, fără vreo limitare justificată, nu trebuie să fie pus în situația să ghicească va reuși să voteze sau nu, a deschis RM suficiente secții de vot în străinătate sau nu, de ce criterii s-a ghidat Republica Moldova când a deschis un număr sau altul de secții de vot, de ce în alte state unde sânt același număr de cetățeni ai Republicii Moldova au fost deschise mai multe sau mai puține secții de vot.

Totodată vom analiza dreptul la vot în străinătate și prin prisma dreptului cetățeanului RM de a reveni la baștină pentru a-și exercita acest drept: în cazul în care am admite că, cetățenilor moldoveni din afară nu li se încalcă dreptul la vot, pe motiv că, aceștia puteau reveni în țară pentru a vota, asta ar fi contrar certitudinii juridice pentru următoarele: odată ce cetățeanul moldovean din străinătate cunoaște că, Republica Moldova a decis să deschidă secții de vot în statul de reședință temporară al cetățeanului moldovean și că, de dreptul la vot beneficiază atât cei înregistrați prealabil cât și cei neînregistrați, ultimul are certitudinea că, statul va asigura toate condițiile pentru a vota și că, nu este nevoie să plece acasă pentru a-și exercita dreptul de vot. Iar prin deschiderea unui număr neechilibrat a secțiilor de vot, datorită marjei imprevizibile acordate de către stat CEC-ului, cetățeanul este pus în imposibilitate de a-și exercita dreptul de vot, or, acesta nu a mers acasă să voteze știind că va vota în statul de reședință, deoarece statul moldovean și-a asumat obligația să îi asigure dreptul la vot în străinătate, iar în statul străin el nu poate vota din cauza că, statul nu a ținut cont de numărul real al cetățenilor moldoveni în acel stat. De altfel, date statistice neoficiale privind numărul de cetățeni ai RM în diferite state sunt deținute de către autorități și chiar au fost prezentate CEC-ului pentru ca acesta să se ghideze de ele la deschiderea secțiilor de vot, însă acestea au fost reținute în mod selectiv și imprevizibil de către CEC la stabilirea secțiilor de vot în străinătate la ultimele alegeri parlamentare, vădit în detrimentul opoziției (PSRM), cu încălcarea dreptului la vot al cetățenilor RM din străinătate (ex: Federația Rusă) și cum a fost menționat supra, deschiderea imprevizibilă a secțiilor de vot în străinătate de către CEC, a fost contestat de către opoziție însă aceasta nu a dat nici un rezultat, pe motiv că, norma litigioasă nu clarifică până unde este marja de acțiune a CEC și, respectiv, în lipsa unei atare clarități a fost imposibilă sancționarea CEC-ului, odată ce unicul criteriu previzibil (înregistrarea prealabilă) a fost respectat.

Astfel, constatăm că, art. 3 din Protocolul adițional la Convenție nu impune ca obligație generală să asigure dreptul la vot în străinătate, însă dacă statul a decis să o facă, atunci el este obligat să respecte exercitarea efectivă a dreptului la vot în baza unor criterii clare, previzibile și aplicate uniform, fără nici o discriminare, bazându-se pe ordinea sa de drept fără devieri de la normele constituționale. În condițiile speței, statul garantează dreptul la vot tuturor cetățenilor moldoveni din țările în care s-a decis deschiderea secțiilor de vot, indiferent de înregistrarea prealabilă, dar unicul element previzibil și care comportă un caracter neobligatoriu pentru deschiderea secțiilor de votare peste hotare țării este *înregistrarea prealabilă a cetățenilor aflați în străinătate*. O atare abordare legislativă nu poate fi conformă dreptului la alegeri libere și corecte, comportând un caracter vădit inadmisibil.

Cu referire la proporționalitate

Notăm că, în speță norma contestată mai comportă și un caracter neproporțional, deoarece încalcă dreptul la sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat conform art. 38 al. 1 din Constituție, care nu prevede excepții pentru cetățenii Republicii Moldova din străinătate, mai ales că, statul și-a asumat obligația de a le asigura acest drept nu doar în țară, dar și în străinătate.

Caracterul neproporțional al normei contestate se confirmă prin cele expuse supra cât și pentru următoarele:

1. Doar criteriul înregistrării prealabile, în lipsa altor criterii clare și previzibile nu corespunde numărului real sau cel puțin statisticilor oficiale privind numărul cetățenilor aflați în străinătate
2. Doar criteriul înregistrării prealabile, în lipsa altor criterii clare și previzibile nu ține cont de posibilitățile populației de a se înregistra în prealabil, de posibilitățile statelor străine de a asigura cetățenilor înregistrarea prealabilă
3. Doar criteriul înregistrării prealabile, în lipsa altor criterii clare și previzibile nu corespunde repartizării geografice a populației în statul străin
4. Neînregistrarea prealabilă, în condițiile în care nu afectează dreptul la vot al cetățenilor moldoveni din străinătate, nu presupune că, persoanele nu doresc să participe la vot, dar acest drept devine unul inefficient, în cazul în care statul nu va lua în calcul alte criterii din punct de vedere al posibilităților secțiilor de votare, pentru următoarele: Este cert că, secțiile de vot pot primi în mediu până la 3000 cetățeni și dacă statul nu a stabilit clar și alte criterii pentru deschiderea secțiilor de vot în străinătate, atunci acesta poate abuza și lua în calcul în mod selectiv și neclar celelalte criterii, în dependență de interesele politice. În acest sens vom reitera exemplul cetățenilor moldoveni din Federația Rusă, despre care se cunoaște că, votează cu partidele de opoziție (în special PSRM) și pentru care au fost deschise doar 5 secții de vot, adică conform unui simplu calcul s-au asigurat condiții de vot pentru 15.000 cetățeni (5 secții înmulțit la 3000 cetățeni pentru o secție), cu toate că, numărul cetățenilor Republicii Moldova în Federația Rusă este de 146.924, conform datelor Republicii Moldova, în realitate, numărul lor fiind cu mult mai mare.
5. Doar criteriul înregistrării prealabile, în lipsa altor criterii clare și previzibile mai comportă un caracter discriminatoriu în privința cetățenilor moldoveni din străinătate, care au același drept de vot ca și cetățenii moldoveni care se află în Republica Moldova, unde criteriul de bază pentru deschiderea secțiilor de vot este legat de numărul total al populației, celelalte criterii având un caracter subsidiar.

În concluzie vom menționa că, odată ce statul a decis să asigure dreptul universal la vot al cetățenilor moldoveni într-un stat străin sau altul, atunci această obligație trebuie să fie conformă pentru evitarea dublelor standarde și provocarea ineficienței exercitării dreptului la vot, în speță însă statul a eșuat în acest sens, iar norma contestată atentează într-un mod vădit inadmisibil la dreptul la vot al cetățeanului moldovean aflat în străinătate, la dreptul de a fi ales al opoziției, pe motiv de lipsă de claritate și previzibilitate și lipsă de proporționalitate, fiind contrară principiilor statului de drept proclamate și protejate de Constituția RM.

IV CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare a celor menționate supra și conform articolelor 1,4, 5, 7, 38, 41, 54 din Constituția Republicii Moldova, art. 14 și art. 3 Protocol adițional la Convenția EDO

solicit:

a admite prezenta sesizare spre examinare în fond

a supune controlului constituționalității următoarea sintagmă din art. 29 prim al. 3 din Codul Electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997: ***în baza înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă se aprobă de Comisia Electorală Centrală.***

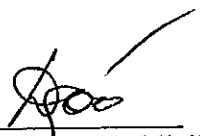
a declara neconstituțională următoarea sintagmă din art. 29 prim al. 3 din Codul Electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997: ***în baza înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă se aprobă de Comisia Electorală Centrală.***

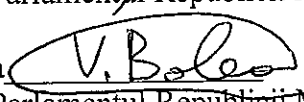
V. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

3/ martie 2015
mun. Chișinău

Locul:

Cu respect
Alla Dolință
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Vasile Bolea
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova